

Становище

от доц. д-р Кристиян Стоянов Хаджиев, НБУ, Департамент „Администрация и управление“, професионално направление 3.7 „Администрация и управление“, научна специалност „Социално управление“

Относно: конкурс за доцент в професионално направление „3.9. Туризъм“ (Интегрирано управление на туризма), обявен в ДВ бр. 87/19.10.2021 с кандидат гл. ас. д-р Теодора Велева Ризова

Становището е изготвено според изискванията на Закона за развитието на академичния състав в РБългария (ЗРАСРБ), Правилника за неговото приложение (ППЗРАСРБ), изискванията на Правилника за приложение на закона и Наредбата за развитието на академичния състав в НБУ и въз основа на Заповед на Ректора №3 РК-64/02.12.2021г. като член на научно жури за участие в конкурс за заемане академична длъжност с Решение на Научното жури от 04.01.2022г. В структурно отношение становището се състои от VI части и заключение съобразно образец за изготвяне на становище за заемане на академична длъжност „доцент“.

I. Оценка за съответствие с минималните национални изисквания и изискванията на Нов български университет

От предоставената от кандидата Теодора Ризова справка за самооценка се вижда, че тя покрива необходимите минимални изисквания за научната, преподавателската и изследователската дейност за заемане на академичната длъжност „доцент“, съобразена с ППЗРАСРБ, както следва:

Част I: Минимални изисквания към научната, преподавателската и/или художествено-творческата дейност на кандидатите за заемане на академичните длъжности по професионални направления, съобразени с ППЗРАСРБ (групи показатели А-Е) и съответен брой точки над изискуемия минимум: А 50 от 50 т., В 100 от 100 т., Г 480 от 200 т., Д 55 от 50 т. и Е 75 от 0 т.- неизискуеми за доцент.

Част II: Изпълнение на критерии и показатели при дългосрочно атестиране за обявяване на конкурс за по-висока академична длъжност, според действащата наредба на НБУ - учебна работа, организационна и обществена работа (групи показатели Ж-И): Ж 105 от 50 т., З 80 от 70 т. и И 110 от 50 т.

II. Изследователска (творческа) дейност и резултати

За участие в конкурса Теодора Ризова е представила списък с публикациите след защита на докторската степен 2005-2020 г. с общ обем общ обем 1091 страници, както следва.¹

¹ Списък с публикациите и творческите постижения след защита на докторската дисертация 2005-2020

- 2 монографии, в т.ч. в. 1 хабилитационният труд (231 с.) и друга (360 с.) или общ обем 590 страници (Група Б, Показател No3; Група Г, Показател No4 - 1);
- 1 студия (Група Г, Показател No 9 - 1);
- 16 доклади на български език, публикувани в сборници от конференции, симпозиуми и кръгли маси (Група Г, Показател No7 - 1, 4, 5, 7, 9, 12, 15, 16, 18, 19, 20, 22, 24, 26 и 27);
- 2 статии в електронни годишници (Група Г, Показател No7 -13 и 17) на Департамент „Администрация и управление“ на НБУ;
- 9 доклади на чужд език с общ (Група Г, Показател No7 - 12, 13, 14, 15 и 16);
- 1 учебник в съавторство (Група Е, Показател No20 - 1);

Всички публикации са одобрени за оценка на приносите и са публикувани от академични издателства и са рецензирани от хабилитирани преподаватели.

Теодора Ризова има 16 участия в научни форуми, международни конференции и национални симпозиуми.

1. Оценка на монографичния труд, творчески изяви или други публикации, съответстващи по обем и цялостност на монографичен труд, включваща оценка на научните и научно-приложните приноси на автора

Представеният основен монографичен труд „Интегрирано управление на туристическите комплекси“ е с обем 231 страници. Съдържанието е структурирано в 3 глави, в които последователно се проследява и анализира рамката на интегрираното управление, реализирано чрез синергетичната парадигма в мениджмънта.

В този контекст са разгледани актуалните проблеми на съвременния туризъм.

Извършена е периодизация на туристическата дейност и е проследено нейното развитие в България. Значително място е отделено на системния подход. Изследвани са теоретичните основи на системите и приложението на синергийния подход към анализа и управлението на туристическата дейност.

В самостоятелна глава е разгледано приложението на системния анализ в българските туристически комплекси. В тази връзка е изследвана системната организация на туристическите комплекси, моделите за анализ на нивата на синергийност в управлението им и по-специално на курортните комплекси като „Албена“, „Златни пясъци“, „Боровец“ и „Пампорово“.

Вниманието на автора е насочено и към интегрираното управление на туристическите комплекси. По-конкретно става въпрос за конкуренцията и системите за управление, финансовото управление, информационните технологии и моделите за хоризонтално и вертикално управление на туристическите комплекси.

В монографичния труд могат да се идентифицират следните **научни приноси**:

- Разработен е модел за измерване на синергитичността на туристическите комплекси с абривиатура САФВ: С-consistency(системност), А-attractors(атрактори), F- fractals(фрактали),В-bifurcation(бифуркации). На основата на този метод в рамките на организацията и управлението на даден туристически комплекс са установени нива на системни връзки със синергитичен или кибернетичен характер.

- Чрез метода САФВ, апробиран в пет туристически комплекси са определени организационните диспропорции във функционирането на туристическите комплекси.
- Въз основа на интегрирания и ситуационен подход са определени факторите, които въздействат върху развитието на туристическите комплекси и на тази база се предлага концептуална рамка на интегрирано управление.
- Разработен е интегриран модел на управление, който създава условия и възможности за развитие на регионалната икономика.

Хабилитационният труд на кандидата притежава достойнствата на задълбочено научно изследване с определена практическа насоченост. Постигната е всеобхватност на анализа, както и реални механизми за прилагане на предлаганите решения. Направените от кандидата констатации, изводи и препоръки са резултат на задълбочена изследователска дейност.

2. Оценка на приносите в останалите приложени публикации, направени след назначаването на академичната длъжност „гл. асистент“ и оценка на изискването за рецензираност на изданията

Извън хабилитационния труд за участие в конкурса кандидатът гл. ас. д-р Теодора Ризова е представила още една монография *„Аграрен и селски туризъм-преосмисляне на възможностите“*, **45 други научни публикации: 27 статии, 16 доклада, 1 студия, 1 учебник(в съавторство)**. Те могат да бъдат обособени в пет групи:

- *Изследване влиянието на пандемията върху развитието на туризма (Г7-№1 и №3)*, в които основните **приноси** могат да се синтезират до идентифициране на причините за рестартига на туризма, както и необходимостта от нови туристически продукти, приоритет на регионализацията пред глобализацията на туристическата дейност;
- *Регионално развитие на туризма (Г7 - №4, 11,14,15,16,18,19, 21,23)* – в това тематично направление се предлагат новаторски модели за развитие на туризма (Г7-№11, 18), концепция за туристическо райониране (Г7-№16), алгоритъм за реализиране на трансгранични проекти в областта на туризма по програми на ЕС (Г7-№21), както и хармонично съчетаване на възможностите на общините да предлагат различни специализирани видове туризъм в общ интегриран туристически продукт (Г7-№24);
- *Туристически дестинации (Г7-№ 8,20)*;
- *Специализирани видове туризъм (Г7-№5,7,9,12,13,22,27)* - фокусът е върху развлекателния (Г7-№5), събитийния (Г7-№7), орнитоложкия (Г7-№22) и фестивалния туризъм (Г7-№ 9).
- *Образование и обучение в областта на туризма (Г7-№ 6,10,25,26)* – изследвани са ползите от информационните технологии, които дават възможност за провеждане на електронно обучение в дигитална среда. Представено е авторското мнение за иновативните форми на дистанционно обучение по туризъм. (Г7-№6)

В заключение, оценката на основните научни и научно-приложни приноси на кандидата д-р Теодора Ризова е много висока.

3. Цитиране от други автори

На база извършена справка от Библиотеката на НБУ са уstonовени 7 отделни позовавания на публикации от Теодора Ризова (7 цитирания от други автори) - СА – 3 - 2021 (Група Д, Показател No12).

4. Оценка на резултатите от участие в изследователски и творчески проекти и приложение на получените резултати в практиката

Теодора Ризова е участвала в 5 национални научни и изследователски проекти като експерт. (Група Е Показател №16) От представените протоколи и други документи по научно-приложните проекти е видно, че д-р Теодора Ризова е изпълнила в срок и качествено, поетите от нея ангажименти по отношение на възложителя, респ. финансиращата организация.

III. Учебна и преподавателска дейност

1. Аудиторна и извън-аудиторна заетост, работа в електронния обучителен модул „MOODLE - НБУ“, осигуряване на студентски практики и стажове, работа със студенти и докторанти

Кандидатът като щатен преподавател в НБУ е изпълнявал нормата за учебна заетост съгласно Наредбата за заетост през целия период на атестацията над изискуемия норматив (по категория аудиторни 240 часа, извънаудиторни 60 часа), както следва: реализирана натовареност 2014/2015- 356/870, 2015/2016 -370/1290, 2016/2017 -391/ 1590, 2017/2018 - 486/1540, 2018/2019 -505/1596, 2019/2020 е 586/1715 часа. Тя е била научен ръководител и рецензент на голям брой студенти ²: (Група З, Показател №38, 1 и 2). Също така активно участва в *електроно обучение на НБУ в MOODLE* (Група З, Показател №36 1, 2, 3 и 4), както и в *практическото обучение на студентите като ръководител на извънаудиторна практика* (Група З, Показател №39 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 и 8) и други творчески изяви на студенти извън НБУ - „Учебно-тренировъчни фирми“ и Международно стратегическо сътрудничество за по-ефикасни схеми на учене на работното място в областта на културно-историческия туризъм по трансевропейския проект в гр. Щутгард- Германия. (Група З, Показател № 40 1, 2, 3 и 4)

2.Работа с Еразъм-студенти

В представения Доклад-самооценка и библиографско описание на доказателствения материал към Приложение №2 на Наредбата за развитие на академичния състав в НБУ гл.ас. д-р Теодора Ризова не е отчетела работа със студенти по Програма „Еразъм“.

3.Оценки от анкетите на студентите

По Справка на Център за кариерно развитие в НБУ ³ оценката от студентите на кандидата като преподавател е отлична. (Група З, Показател №35, 1).

² Справка за дългосрочно атестиране - работа със студенти и участие в комисии - научно ръководство на 36 студенти, 49 броя рецензии на Бакалавърски и Магистърски тези, и е участвала 380 пъти като член на комисии за ЗБТ/ДИ.

³ Справка от Център за кариерно развитие и обучителни ресурси в НБУ - средна оценка за последните 5 години (10 семестъра) е Отличен 4,65 от максимална 5,00

IV. Административна и обществена дейност

1. Участие в колективни органи на управление на НБУ

От доклада за самооценка се вижда, че гл. ас. д-р Теодора Ризова изпълнява своите академични задължения. (**Група И, Показател №44, 1, 2, 3 и 4**), свързани с участие в заседанията на Департаментния съвет, Програмен съвет, Комисии към Факултети и е била член на различни екипи за усъвършенстване на програмите. (**Група Ж, Показател № 30, 1, 2, 3, 4, 5 и 6**)

2.Обществена активност

Теодора Ризова членува в Българската асоциация на експертите в туризма и Българския институт по стандартизация – сектор Туристически дейности (**Група Ж, Показател №23**).

2. Привличане на студенти в програмата

В периода 2014-2022 г. Теодора Ризова е Програмен консултант към Департамент „Администрация и управление“. Като такъв взема дейно участие в работата на департамента. Участва в различни екипи за усъвършенстване на бакалавърската и магистърска програма по туризъм. Активно се включва в организирането и провеждането на кандидат-студентски кампании за привличане на студенти в НБУ.

V. Лични впечатления от кандидата

Личните ми впечатления за Теодора Ризова са, че тя е високо отговорна, креативна, прецизна и инициативна в работата си. В преподавателската си дейност широко прилага интерактивни средства за обучение, а в научно-изследователската - системно-интегрирания подход. Ползва се с авторитет между колегите си и с добро име между студентите, поддържа добри контакти с експерти от туристическия бизнес.

VI. Мнения, препоръки и бележки по дейността и постиженията на кандидата

Представените за рецензиране научни публикации на гл. ас. д-р Теодора Ризова са разработени върху фундаментална теоретична и емпирична основа. Съдържащите се в тях тези и практически препоръки са добре аргументирани. Нямам конкретни критични бележки по съдържанието на научните трудове на кандидата.

Към нейната бъдеща научна и преподавателска дейност могат да се отправят следните препоръки:

- да продължи разширяването на теоретичните основи и обхват на изследванията си, но и да слезе на по-ниско (*приложно*) ниво, тъй като българската социална практика има потребност от: указания, методики, схеми, алгоритми за практическо приложение на новостите в теорията и методологията;
- да продължи да съчетава изследователската и преподавателската си работа с тази на експерт и консултант;
- да продължи да публикува учебници по преподаваните от нея учебни дисциплини;

Заклучение

Кандидатът по конкурса гл.ас. д-р Теодора Ризова отговаря на изискванията за заемането на академичната длъжност „доцент“, съгласно ЗРАСБРБ и правилника за неговото приложение (ППЗРАСРБ), както и на Наредбата за развитие на академичния състав в НБУ.

Предлагам гл.ас. д-р Теодора Ризова да бъде избрана за заемане на академичната длъжност „доцент” в професионално направление 3.9 „Туризм” (Интегрирано управление на туризма).

София, 01.02.2022 г.

доц. д-р Кристиян Стоянов Хаджиев

Подпис:.....